

Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Кафедра фінансово-економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної
роботи

 Оксана КОГУТЮК

« 06 » 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКП 5 ФІНАНСИ**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальності – 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Денна форма навчання

Факультет педагогіки та фінансово-економічної діяльності

2023-2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінанси» для студентів галузі знань 07
Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

спеціаліст вищої категорії, старший викладач кафедри фінансово-економічних
дисциплін **О. Ф. Лимар**

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри фінансово-
економічних дисциплін (Протокол № 1 від 30 серпня 2023 року)

Завідувач кафедри фінансово-економічних дисциплін,
кандидат економічних наук _____ Наталія ЄВДОКИМОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 072 Управління та адміністрування	обов'язкова
Змістових модулів – 5	Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки
		2-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр
		3-й, 4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: <u>у 3 семестрі:</u> аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2 <u>у 4 семестрі:</u> аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2,5	Освітній ступінь: Бакалавр	Лекції
		46 год
		Семінари
		-
		Практичні
		52 год
		Самостійна робота
		52 год
		Індивідуальні завдання
		-
Вид контролю		
Екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

В сучасних економічних умовах виникає потреба в удосконаленні фінансового механізму, застосуванні нових фінансових важелів для пошуку шляхів ефективного використання обмежених фінансових ресурсів суб'єктів, для поліпшення фінансового стану, розробки сучасної фінансової політики.

Предметом вивчення дисципліни «Фінанси» є розуміння суті і тенденцій розвитку фінансових відносин та шляхів стабілізації діяльності суб'єктів господарювання і держави.

Дисципліна «Фінанси» передбачає оволодіння знаннями та практичними навичками, що дозволить майбутнім бакалаврам об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються у суспільстві, розуміти суть і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних, міжнародних фінансів та фінансів суб'єктів підприємницької діяльності.

Мета курсу «Фінанси» - формування спеціальних знань та вмінь з функціонування фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, дослідженні проблем розвитку та сучасного стану фінансової системи держави, порядку формування та використання фондів фінансових ресурсів, які забезпечують функціонування кожної окремої її складової.

Завданнями дисципліни є створення цілісної системи знань про суть і форми прояву фінансів, механізм функціонування фінансових відносин та їх оптимізацію у суспільстві, склад і структуру фінансової системи, засади формування і функціонування її сфер та ланок, повноваження фінансових органів та інститутів.

Об'єктом вивчення дисципліни є сукупність економічних грошових відносин щодо формування та ефективного використання фінансових ресурсів.

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Фінанси» є оволодіння студентами теоретико-методичними та практичними навичками механізму функціонування фінансових відносин.

2.2. Завданнями навчальної дисципліни є :

- вивчення історичних процесів зародження, становлення та розвитку фінансових відносин в Україні та окремих зарубіжних держав;
- набуття студентами компетенцій об'єктивно та професійно грамотно оцінювати економічні процеси, що відбуваються в суспільстві;
- засвоєння суті та механізму функціонування фінансів, їх функцій;
- вивчення засад функціонування фінансової системи держави;
- розуміння структури ланок фінансової системи держави та основ взаємозв'язку між ними;
- розкриття теоретичних основ державних, місцевих і міжнародних фінансів;
- вивчення організаційної структури управління фінансовою системою;
- з'ясування форм і видів фінансових ресурсів, які є у розпорядженні суб'єктів фінансових відносин;

- дослідження сучасного стану та перспектив розвитку фінансової системи України;

- формування у студентів теоретичної і методологічної бази, необхідної для оволодіння практикою використання фінансових інструментів.

2.3. Компетентності

2.3.1. Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2.3.2. Фахові компетентності:

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

2.4. Результати навчання

Під час лекційних, практичних занять та виконанні самостійної роботи студенти **набувають уміння та навички:**

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 150 год, із них 46 год – лекції, 52 год – практичні заняття, 52 год – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Фінанси» завершується екзаменом.

2. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Сутність, історія та розвиток фінансової науки в Україні

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Лекція 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів (2 год)

Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки. Предмет і метод фінансової науки. Фінансова наука в Україні. Сучасна світова наукова фінансова думка. Сутність та історичний аспект виникнення фінансів. Фінанси – специфічна форма суспільних відносин, їх взаємозв'язок з іншими елементами економічної системи. Сутність фінансів та їх функції. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Об'єкт та суб'єкти фінансових відносин. Фінанси як регулятор економічних та соціальних процесів у суспільстві. Підвищення ролі фінансів у ринкових умовах.

Практичне заняття 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів (2 год)

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки

Лекція 2. Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки (2 год)

Фінансова наука та її структура. Предмет і методи фінансової науки. Моделі фінансових відносин у суспільстві. Фінанси античного світу. Зародження фінансової науки як складової політичної економії. Досягнення наукових шкіл XVII – XVIII ст. у розвитку науки про фінанси. XIX ст. - період остаточного виділення фінансової науки з політекономії. Західна наука XX ст. Основні напрями фінансової науки XXI ст.

Практичне заняття 2. Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки (2 год)

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки в Україні

Лекція 3. Становлення та розвиток фінансової науки в Україні (2 год)

Розвиток фінансів доби Київської Русі (X ст.) та Запорізької Січі (XVI –XVII ст.). Найбільш вагомні здобутки російських та українських вчених XIX ст. у галузі фінансів.

Розвиток фінансової науки у незалежній Україні.

Практичне заняття 3. Становлення та розвиток фінансової науки в Україні (2 год)

Модульна контрольна робота № 1 (2 год)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Засади функціонування фінансової системи

Тема 4. Фінансова система

Лекція 4. Фінансова система (2 год)

Суть і поняття фінансової системи країни. Структура фінансової системи України. Принципи побудови фінансової системи. Сфери та ланки фінансових відносин: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси. Фінансовий ринок як забезпечуюча ланка фінансової системи. Організаційна структура фінансової системи. Вплив фінансової системи на темпи та пропорції розвитку економіки.

Практичне заняття 4. Фінансова система (2 год)

Тема 5. Фінансова політика і фінансовий механізм

Лекція 5. Фінансова політика (2 год)

Сутність та завдання фінансової політики. Суб'єкти фінансової політики. Складові фінансової політики: монетарна і фіскальна політика, фінансова політика у сферах фондового та страхового ринку, у сфері міжбюджетних фінансів, боргова політика. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Напрями реалізації фінансової політики: регламентування фінансових відносин у суспільстві та здійснення поточної фінансової діяльності. Типи фінансової політики: жорстка, помірна регламентація і політика мінімальних обмежень, політика стабілізації, економічного зростання і стимулювання ділової активності. Дискреційна і недискреційна фінансова політика. Етапи процесу формування і реалізації фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Лекція 6. Фінансовий механізм (2 год)

Суть фінансового механізму і його складові елементи. Фінансові методи. Фінансові важелі, стимули, санкції. Організаційна структура і правовий режим фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Функціональні ланки процесу управління фінансами. Стратегічне й оперативне управління. Функції Президента, законодавчих і виконавчих органів влади та управління в галузі загального керівництва фінансами. Повноваження Міністерства фінансів та його структура у сфері оперативного управління фінансами. Управління фінансами на рівні міністерств, відомств, підприємств, домогосподарств.

Практичне заняття 5. Фінансова політика і фінансовий механізм (2 год)

Тема 6. Фінансове право і фінансове законодавство

Лекція 7. Фінансове право і фінансове законодавство (2 год)

Значення фінансового права у здійсненні фінансової політики і фінансового механізму. Фінансове право як галузь публічного права, його предмет. Правове регулювання фінансових відносин. Методи фінансово – правового регулювання. Суб'єкти фінансового права. Поділ фінансового права (загальна і особлива частини). Фінансове законодавство: Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс, Закон України «Про страхування», Закон України «Про фондовий ринок» та ін. Розвиток фінансового законодавства в Україні.

Практичне заняття 6. Фінансове право і фінансове законодавство (2 год)

Модульна контрольна робота № 2 (2 год)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Державні фінанси та податкова система

Тема 7. Податки. Податкова система

Лекція 8. Податки. Податкова система (2 год)

Суть і функції податків. Роль податків у фіскальній політиці держави. Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі і непрямі податки. Особливості окремих видів податків. Прибуткове оподаткування підприємств та організацій. Оподаткування доходів фізичних осіб. Сутність та фіскальна роль податку на додану вартість. Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Мито як фіскальний інструмент та засіб митного регулювання. Основи земельного оподаткування в

Україні. Плата за ресурси. Економічне призначення ресурсних платежів. Майнове оподаткування. Державне мито. Місцеві податки і збори. Інші платежі до бюджету.

Податкова система: поняття, основи побудови. Принципи й методи оподаткування. Елементи системи оподаткування. Податкова система України. Податкова політика.

Практичне заняття 7. Податки. Податкова система (2 год)

Тема 8. Бюджет та бюджетна система. Бюджетний процес

Лекція 9. Бюджет та бюджетна система. Бюджетний процес (2 год)

Економічна природа і суть бюджету. Бюджет як економічна та юридична категорія. Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Економічна сутність доходів і видатків бюджету, їх класифікація. Розподільна і контрольна функції бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання в умовах переходу до ринкових відносин. Бюджетна політика держави.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Поняття бюджетного устрою й бюджетної системи. Види бюджетів України.

Бюджетний процес, його поняття, основні елементи. Організація бюджетного планування та його удосконалення. Касове виконання дохідної та видаткової частини державного та місцевих бюджетів. Бюджетні права органів законодавчої і виконавчої влади. Роль державного бюджету у фінансовому забезпеченні економічного і соціального розвитку України.

Формування доходів державного бюджету, їх склад і структура. Видатки державного бюджету. Основні напрямки використання бюджетних коштів.

Бюджетний дефіцит. Поняття, причини виникнення. Проблеми скорочення й можливі джерела покриття бюджетного дефіциту.

Практичне заняття 8. Бюджет та бюджетна система. Бюджетний процес (2 год)

Тема 9. Державний кредит та державний борг

Лекція 10. Державний кредит та державний борг (2 год)

Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського.

Види та форми державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Розвиток міжнародного й умовного державного кредиту.

Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація державних внутрішніх позик. Обертання частини вкладів громадян у державний кредит. Залучення коштів загальнодержавного фонду.

Казначейські позики. Гарантовані позики як форма умовного державного кредиту.

Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових органів. Міжурядові позики, банківські кредити держави, їх значення у фінансовій підтримці України.

Державний борг, його структура. Внутрішній та зовнішній, поточний та капітальний державний борг. Причини і наслідки зростання державного боргу.

Джерела погашення державного боргу. Обслуговування державного боргу. Управління державним боргом та його обслуговування. Методи управління державним боргом. Політика реструктуризації державного боргу.

Проблеми і напрями удосконалення управління й обслуговування державного зовнішнього боргу України.

Практичне заняття 9. Державний кредит та державний борг (2 год)

Тема 10. Місцеві фінанси

Лекція 11. Місцеві фінанси (2 год)

Суть місцевих фінансів, причини їх появи, їх склад. Місцеві фінанси як система. Основи фінансової автономії місцевих органів влади. Взаємозв'язок місцевих і державних фінансів. Функції місцевих фінансів.

Роль місцевих фінансів у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин. Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Система місцевих фінансових інститутів. Місцеві бюджети, їх доходи. Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Види неподаткових надходжень у місцеві бюджети. Соціальна спрямованість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування витрат місцевого господарювання. Фінансування адміністративного апарату місцевих органів влади. Інститут комунальної власності у системі місцевих фінансів. Цільові фонди органів місцевого самоврядування.

Практичне заняття 10. Місцеві фінанси (2 год)

Тема 11. Бюджетний федералізм і бюджетне вирівнювання

Лекція 12. Бюджетний федералізм і бюджетне вирівнювання (2 год)

Державна регіональна фінансова політика: поняття, цілі, завдання. Бюджетний федералізм. Поняття вертикальних і горизонтальних дисбалансів та фінансового вирівнювання. Об'єктивна необхідність фінансового вирівнювання. Правові засади й організація бюджетного вирівнювання в Україні.

Практичне заняття 11. Бюджетний федералізм і бюджетне вирівнювання (2 год)

Модульна контрольна робота № 3 (2 год)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Базові та забезпечуючі сфери фінансової системи

Тема 12. Соціальні позабюджетні фонди

Лекція 13. Соціальні позабюджетні фонди (2 год)

Склад фондів, їх економічна природа і призначення. Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрямки використання. Порядок нарахування і оплати обов'язкових страхових внесків на пенсійне страхування підприємствами й громадянами.

Фонд соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності: призначення, джерела формування, шляхи використання. Платники, об'єкт нарахування, ставки, джерела сплати обов'язкових платежів на соціальне страхування. Терміни сплати страхових внесків до бюджету. Призначення, джерела формування, напрями використання фонду соціального страхування на випадок безробіття. Механізм справляння обов'язкових страхових внесків на випадок безробіття.

Інші централізовані і децентралізовані фонди цільового призначення. Порядок

створення і використання фондів. Роль фондів в фінансовому забезпеченні економічних і соціальних програм. Деякі питання удосконалення системи позабюджетних фондів.

Практичне заняття 12. Соціальні позабюджетні фонди (2 год)

Тема 13. Фінанси суб'єктів господарювання

Лекція 14. Фінанси суб'єктів господарювання (2 год)

Фінанси підприємств, організацій, установ як вихідна ланка фінансової системи. Сутність фінансів суб'єктів господарювання, їх функції та основні принципи організації. Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика й класифікація. Розмежування коштів підприємств на власні й залучені.

Доходи від реалізації продукції, робіт та послуг, її розподіл. Фактори, що впливають на її розмір. Зміст і класифікація видатків підприємств. Прибуток, його економічна суть та функції. Формування чистого прибутку. Принципи та етапи розподілу чистого прибутку. Прибуток до оподаткування. Валові доходи та валові витрати підприємства. Скоригований валовий дохід. Фінансовий стан підприємства та його оцінка.

Практичне заняття 13. Фінанси суб'єктів господарювання (2 год)

Тема 14. Фінанси домогосподарств

Лекція 15. Фінанси домогосподарств (2 год)

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Бюджет домогосподарства, його структура. Сукупні ресурси і сукупні витрати домогосподарства. Доходи населення. Структура доходів: заробітна плата, дивіденди, відсотки на вклади, орендна плата, пенсії та інші соціальні виплати.

Витрати. Сімейний бюджет. Рівень життя та його показники. Соціально-економічна структура суспільства. Нерівність доходів та проблема бідності. Причини диференціації доходів.

Практичне заняття 14. Фінанси домогосподарств (2 год)

Тема 15. Страхування. Страховий ринок

Лекція 16. Страхування. Страховий ринок (2 год)

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів. Класифікація страхування за об'єктами та ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види й форми. Особисте страхування його суть і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування. Страхування кредитних і фінансових ризиків, його необхідність, значення та види. Умови страхування кредитних і фінансових ризиків. Страхування відповідальності. Перестраховування, його необхідність для забезпечення сталості страхових операцій.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній. Учасники страхового ринку. Формування і розвиток страхового ринку в Україні. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності.

Практичне заняття 15. Страхування. Страховий ринок (2 год)

Тема 16. Фінансовий ринок

Лекція 17. Фінансовий ринок (2 год)

Поняття про фінансовий ринок, його значення. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів. Класифікація фінансових ринків. Характеристика ринку цінних паперів. Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатись в Україні. Основні характеристики цінних паперів.

Правове регулювання фінансового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів. Фондова біржа: правове положення, організація і порядок роботи. Види угод, які укладаються на фондовій біржі та їх характеристика. Правила реєстрації угод. Форми членства на фондовій біржі. Умови допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах в Україні. Правила торгівлі на фондовій біржі. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Практичне заняття 16. Фінансовий ринок (2 год)

Модульна контрольна робота № 4 (2 год)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Фінансова безпека та міжнародні фінанси

Тема 17. Фінансовий менеджмент

Лекція 18. Фінансовий менеджмент (2 год)

Теоретичні основи фінансового менеджменту. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту. Принципи і функції фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Види фінансового менеджменту: бюджетний менеджмент; фінансовий менеджмент підприємницьких структур та фінансово-кредитних установ; податковий менеджмент.

Практичне заняття 17. Фінансовий менеджмент (2 год)

Тема 18. Фінансова безпека держави

Лекція 19. Фінансова безпека держави (2 год)

Економічна безпека: поняття та базові елементи. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави.

Об'єктивна необхідність розробки проблем підвищення національної, економічної і фінансової безпеки. Походження і сутність економічної безпеки, її суб'єкти і об'єкти. Категорійний апарат економічної безпеки. Індикатори фінансової безпеки та її порогові значення для України. Механізми фінансової безпеки. Фінансова криза: причини виникнення.

Практичне заняття 18. Фінансова безпека держави (2 год)

Тема 19. Міжнародні фінанси

Лекція 20. Міжнародні фінанси (2 год)

Економічна природа і призначення міжнародних фінансів. Поняття фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин, його склад. Валютні відносини та валютні системи, їх еволюція. Валютний курс. Види і форми валютних курсів. Валютне регулювання та валютні обмеження: суть і необхідність. Конвертованість валюти та механізм її забезпечення. Валютний ринок як складова міжнародного фінансового ринку. Валютні операції. Державний контроль за здійсненням валютних операцій і

своєчасним надходженням коштів.

Лекція 21. Міжнародні фінансові інституції (2 год)

Міжнародні валютно-фінансові інститути. Міжнародний валютний фонд. Група Світового банку. Універсальні та регіональні банківські інститути та співпраця України з ними.

Практичне заняття 18. Міжнародні фінанси (2 год)

Тема 20. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Лекція 22. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою (2 год)

Еволюція та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою.

Характеристика фінансових систем США, Німеччини, Великої Британії, Франції, Японії та Скандинавських країн.

Практичне заняття 20. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою (2 год)

Тема 21. Фінанси країн Європейського Союзу

Лекція 23. Фінанси країн Європейського Союзу (2 год)

Етапи економічної інтеграції в Європі. Фінансова політика в контексті поглиблення європейської інтеграції. Особливості організації фінансів Європейського Союзу та його бюджет. Гармонізація податкової політики в рамках Європейського Союзу. Міжнародна валютна політика. Роль фінансових інститутів Європейського Союзу у формуванні єдиної фінансової політики.

Практичне заняття 21. Фінанси країн Європейського Союзу (2 год)

Модульна контрольна робота № 5 (2 год)

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Сутність, історія та розвиток фінансової науки в Україні								
1	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	6	4	2	2	-	-	2
2	Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки	6	4	2	2	-	-	2
3	Становлення та розвиток фінансової науки в Україні	6	4	2	2	-	-	2
	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2	2	-	2	-	-	-
	Разом	20	14	6	8	-	-	6
Змістовий модуль II. Засади функціонування фінансової системи								
4	Фінансова система	6	4	2	2	-	-	2
5	Фінансова політика і фінансовий механізм	8	6	4	2	-	-	2
6	Фінансове право та фінансове законодавство	6	4	2	2	-	-	2
	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2	2	-	2	-	-	-
	Разом	22	16	8	8	-	-	6
Змістовий модуль III. Державні фінанси та податкова система								
7	Податки. Податкова система	6	4	2	2	-	-	2
8	Бюджет та бюджетна система. Бюджетний процес	6	4	2	2	-	-	2
9	Державний кредит та державний борг	6	4	2	2	-	-	2
10	Місцеві фінанси	6	4	2	2	-	-	2
11	Бюджетний федералізм і бюджетне вирівнювання	6	4	2	2	-	-	2
	<i>Модульна контрольна робота № 3</i>	2	2	-	2	-	-	-
	Разом	32	22	10	12	-	-	10
Змістовий модуль IV. Базові та забезпечуючі сфери фінансової системи								
12	Соціальні позабюджетні фонди	7	4	2	2	-	-	3
13	Фінанси суб'єктів господарювання	7	4	2	2	-	-	3
14	Фінанси домогосподарств	7	4	2	2	-	-	3
15	Страховання. Страховий ринок	7	4	2	2	-	-	3
16	Фінансовий ринок	7	4	2	2	-	-	3
	<i>Модульна контрольна робота № 4</i>	2	2	-	2	-	-	-
	Разом	37	22	10	12	-	-	15
Змістовий модуль V. Фінансова безпека та міжнародні фінанси								
17	Фінансовий менеджмент	7	4	2	2	-	-	3
18	Фінансова безпека держави	7	4	2	2	-	-	3
19	Міжнародні фінанси	9	6	4	2	-	-	3
20	Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	7	4	2	2	-	-	3
21	Фінанси країн Європейського Союзу	7	4	2	2	-	-	3
	<i>Модульна контрольна робота № 5</i>	2	2	-	2	-	-	-
	Разом	39	24	12	12	-	-	15
	Разом за навчальним планом	150	98	46	52	-	-	52

5. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Змістовий модуль №1</i>		
1	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2
2	Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки	2
3	Становлення та розвиток фінансової науки в Україні	2
	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2
<i>Змістовий модуль №2</i>		
4	Фінансова система	2
5	Фінансова політика і фінансовий механізм	2
6	Фінансове право та фінансове законодавство	2
	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2
<i>Змістовий модуль №3</i>		
7	Податки. Податкова система	2
8	Бюджет та бюджетна система. Бюджетний процес	2
9	Державний кредит та державний борг	2
10	Місцеві фінанси	2
11	Бюджетний федералізм і бюджетне вирівнювання	2
	<i>Модульна контрольна робота № 3</i>	2
<i>Змістовий модуль №4</i>		
12	Соціальні позабюджетні фонди	2
13	Фінанси суб'єктів господарювання	2
14	Фінанси домогосподарств	2
15	Страховання. Страховий ринок	2
16	Фінансовий ринок	2
	<i>Модульна контрольна робота № 4</i>	2
<i>Змістовий модуль №5</i>		
17	Фінансовий менеджмент	2
18	Фінансова безпека держави	2
19	Міжнародні фінанси	2
20	Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	2
21	Фінанси країн Європейського Союзу	2
	<i>Модульна контрольна робота № 5</i>	2
	Разом	52

6. Темы лабораторних занять
не передбачені навчальним планом

7. Темы семінарських занять
не передбачені навчальним планом

8. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні курсу складається з різних її видів: підготовка до аудиторних занять (лекцій та практичних занять); вивчення законодавчих та нормативних актів України; завершення розпочатих на практичних заняттях завдань передбачених робочою програмою курсу; відвідування консультацій (індивідуальних та групових); написання рефератів. Підготовка до лекційного заняття передбачає обов'язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники). Підготовка до практичних занять передбачає обов'язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Змістовий модуль №1. Сутність, історія та розвиток фінансової науки в Україні</i>	
1	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2
2	Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки	2
3	Становлення та розвиток фінансової науки в Україні	2
	<i>Змістовий модуль №2. Фінансова система, фінансова політика, фінансовий механізм та фінансове право</i>	
4	Фінансова система	2
5	Фінансова політика і фінансовий механізм	2
6	Фінансове право та фінансове законодавство	2
	<i>Змістовий модуль №3. Державні фінанси та податкова система</i>	
7	Податки. Податкова система	2
8	Бюджет та бюджетна система. Бюджетний процес	2
9	Державний кредит та державний борг	2
10	Місцеві фінанси	2
11	Бюджетний федералізм і бюджетне вирівнювання	2
	<i>Змістовий модуль №4. Базові та забезпечуючі сфери фінансової системи</i>	
12	Соціальні позабюджетні фонди	3
13	Фінанси суб'єктів господарювання	3
14	Фінанси домогосподарств	3
15	Страховання. Страховий ринок	3
16	Фінансовий ринок	3
	<i>Змістовий модуль №5. Фінансова безпека та міжнародні фінанси</i>	
17	Фінансовий менеджмент	3
18	Міжнародні фінанси	3
19	Фінансова безпека держави	3
20	Фінанси країн з розвиненою ринковою економікою	3
21	Фінанси країн Європейського Союзу	3
	Разом	52

9. Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом

10. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом інформації:

Словесні методи		
Лекція	Має інформаційний характер, чіткий план. Структура лекції підпорядковується логіці предмета	Стимулює конкретно-образне мислення, активізує логічне мислення
Пояснення	Доказовий виклад матеріалу, пов'язаний з вивченням правил, економічних законів, господарських явищ, вимог нормативного законодавства	Застосовують на лекціях, під час практичних занять, консультацій тощо
Розповідь	Дає послідовний виклад ознак, особливостей, якостей предметів та явищ (опис окремої категорії, поняття тощо)	Застосовують на лекціях, практичних заняттях як фрагмент
Бесіда	Розмова викладача зі студентами на підставі чіткої системи, заздалегідь визначених запитань, які підводять слухачів до активного засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірностей	Застосовується на лекціях, практичних заняттях
Евристична бесіда	Дає її учасникам можливість самостійно знаходити можливі відповіді на проблемні питання, має розвивальний характер	
Інструктаж	Має інформативний локальний характер, дуже близький до розпорядження алгоритмічного типу. Активна роль належить викладачу	Застосовується при наданні вказівок до виконання домашнього завдання, заповнення первинних документів та форм звітності тощо
Наочні методи		
Спостереження	Забезпечує безпосереднє сприйняття явищ дійсності (господарського процесу, роботи обліково-економічного апарату).	Застосовується під час проходження виробничої та переддипломної практики
Ілюстрація, демонстрація	Показ ілюстрованих посібників, макетів бухгалтерських документів, фінансової, податкової, статистичної звітності, плакатів, малюнків на дошці, таблиць тощо. Ілюстрація передбачає показ матеріалів у статичному вигляді	Застосовується на лекціях, під час практичних занять, тощо
Практичні методи		
Вправа	Полягає у повторенні певних дій, під час яких виробляють уміння та навички застосування набутих знань як у звичайних, так і незвичайних умовах	Застосовують на практичних заняттях
Тренувальна вправа	Виконуються за певним зразком, інструкцією	
Тести	Виконуються самостійно	

- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

- за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

- за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

11. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

Методи письмового контролю: модульне тестування, розв'язок ситуаційних завдань, задач.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система контролю знань та умови складання екзамену. Навчальна дисципліна «Фінанси» оцінюється за модульно-рейтинговою системою.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою. Дисципліна складається з п'яти змістових модулів (3-й семестр – модулі 1-2, 4-й семестр – модулі 3-5). Перший змістовий модуль – **50 балів**, другий ЗМ – **50 балів**, третій ЗМ – **24 балів**, четвертий ЗМ – **24 балів**, п'ятий ЗМ – **22 балів**.

Мінімальний допускний бал – **35**. Підсумковою формою контролю є екзамен (максимальна кількість балів – **30**). На екзамен виносяться програмні питання, типові завдання, що потребують вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

3 семестр

Поточне тестування та самостійна робота							
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2			
T1	T2	T3	Мкр1	T4	T5	T6	Мкр2
12	12	12	14	12	12	12	14
50				50			
100							

4 семестр

Поточне тестування та самостійна робота																		
Змістовний модуль 3						Змістовний модуль 4						Змістовний модуль 5						Екзамен
T7	T8	T9	T10	T11	Мкр 3	T12	T13	T14	T15	T16	Мкр 4	T17	T18	T19	T20	T21	Мкр 5	
3	3	3	3	3	9	3	3	3	3	3	9	3	3	3	2	2	9	
24						24						22						30
100																		

Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1	90-100	A	Відмінно
2	82-89	B	Добре
3	75-81	C	Добре
4	64-74	D	Задовільно
5	60-63	E	Задовільно
6	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7	1-34	X	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» подано у таблиці.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульної контрольної роботи.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

13. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма з дисципліни «Фінанси»;
- конспекти лекцій;
- засоби поточного контролю (тестові завдання);
- засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт).

14. Рекомендована література

Основна:

1. Венгер, В.В. Фінанси: навчальний посібник / В. В. Венгер. - К. : Центр учбової літератури, 2019. - 432 с.
2. Волохова І. С. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України: монографія / І. С. Волохова, А. В. Хомутенко та ін.; за ред. д-ра екон. наук І. С. Волохової. – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2021. - 395 с.
3. Гербич Л. А. Фінансові та кредитні системи зарубіжних країн: навч. посіб. / Л. А. Гербич. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019.- 440 с.
4. Кремень О. І. Фінанси : навч. посібник / О. І. Кремень. – К.: Центр учбової літератури, 2019. - 416 с.
5. Лимар О. Ф. Методичні вказівки до організації самостійної роботи з дисципліни «Фінанси» для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» /О. Ф. Лимар. - Вінниця: ВГПК, 2017. – 72 с.
6. Методичні рекомендації до тренінгових занять з дисципліни «Фінанси» для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» /О. Ф. Лимар. - Вінниця: КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2020. - 31 с.
7. Лютий І. О. Фінанси та страхування: підручник. – К.: Ліра-К, 2020. - 732 с.
8. Меглаперідзе А. С. Фінанси: навч. посібник / за заг. ред. А. С. Меглаперідзе. – К.: Центр учбової літератури, 2019. - 420 с.

9. Першко Л. О., Ріппа М. Б. Фінанси: навч. посібник. – Київ.: ПВНЗ «ІЕЕП», 2019. - 388 с.
10. Ярошевич Н. Б. Фінанси, гроші та кредит: підручник. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023. - - 414 с.

Додаткова:

11. Бак Н. А. Фінанси: метод. реком. до самост. роботи. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. - 84 с.
12. Волкова В. В., Волкова Н. І. В Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. - 105 с.
13. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В. Публічні фінанси: навчальний посібник / за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна. Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. - 358 с.
14. Лимар О. Ф. Напрямки державної підтримки розвитку рибного господарства в Україні / О. Ф. Лимар // Новітні інструменти формування сукупної пропозиції на рибу та інші водні біоресурси в умовах глобальних продовольчих викликів: збірник тез доповідей III Міжнародного науково-практичного семінару, Київ. 21 квітня 2022 р.: тези доповідей. НУБіП, 2022, С. 25-26.
15. Лимар О. Ф. Фінансове забезпечення розвитку рибогосподарської галузі України / О. Ф. Лимар // Новітні інструменти формування сукупної пропозиції на рибу та інші водні біоресурси в умовах глобальних продовольчих викликів: збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародного науково-практичного семінару, Київ. 18 березня 2021 р.: тези доповідей. НУБіП, 2021, С. 13-14.
16. Маслій Н. Д. Фінанси публічного сектору: українські реалії та світовий досвід : навчальний посібник / Н. Д. Маслій, М. А. Дем'янчук. - Одеса: Астропринт, 2022. - 384 с.

Інформаційні ресурси:

17. Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
18. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. - Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
19. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://www.sfs.gov.ua>
20. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
21. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. - Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua>
22. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
23. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. - Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>
24. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу: <http://www.nfr.org.ua>
25. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. - Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua>